

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Tereza Mochanová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Mochanová

*Komparace povstaleckých organizací
v Kolumbii a v Peru*

Praha 2016

Autor práce: **Tereza Mochanová**

Vedoucí práce: **PhDr. Malvína Krausz Hladká, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

MOCHANOVÁ, Tereza. *Komparace povstaleckých organizací v Kolumbii a v Peru*. Praha, 2016. 51 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Malvína Krausz Hladká, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vznikem a vývojem povstaleckých hnutí působících v Kolumbii a v Peru. Hlavní pozornost je věnována dvěma nejvýraznějším skupinám, konkrétně Revolučním ozbrojeným silám Kolumbie (FARC) a Světlé stezce (SL). Aktivity těchto hnutí v druhé polovině 20. století výrazně ochromily stabilitu a prosperitu státu. Cílem práce je nalézt podobnosti a odlišnosti vzniku a následného vývoje obou povstaleckých skupin. Důraz je kladen zejména na kritéria vzniku organizací, programová východiska, střety s ozbrojenými složkami a na jednání s oficiálními vládami daných zemí. Základní užitou metodou je analýza historických dat a podkladů a jejich následná komparace.

Abstract

This bachelor thesis studies the formation and development of insurgent movements operating in Colombia and Peru. The main attention is given to the two most significant groups, namely the Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC) and the Shining Path (SL). Activities of these movements in the second half of the 20th century greatly crippled the stability and prosperity of the state. The aim of this study is to find similarities and differences between the origin and subsequent evolution of the two rebel groups. The emphasis is on the criteria of the establishment of organizations, program background, clashes with armed forces and official negotiations with the

governments of the countries concerned. The basic method used is the analysis of historical data and information and their subsequent comparison.

Klíčová slova

guerilla; Kolumbie; Peru; Světlá stezka; FARC; terorismus; vnitřní konflikt

Keywords

guerrilla; Colombia; Peru; Shining Path; FARC; terrorism; internal conflict

Rozsah práce: 70 723

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13. května 2016

.....
Tereza Mochanová

Poděkování

Děkuji.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Teze bakalářské práce

**Komparace povstaleckých organizací v Kolumbii
a v Peru**

Jméno: Tereza Mochanová

Předmět: Bakalářský seminář I.

Obor: Politologie a mezinárodní vztahy

Ročník: 3.

Akademický rok: 2014/2015

Datum odevzdání: 5. 6. 2015

PhDr. Malvína Krausz Hladká, Ph.D.

Volba tématu

Od druhé poloviny 20. století se v zemích Latinské Ameriky začal objevovat nový fenomén vnitrostátních konfliktů, které silně ovlivňovaly jejich socio-politický vývoj. Velký vliv zde měly protirežimní a antisystémové povstalecké organizace, v tomto regionu označované jako guerilly¹. Většina těchto ozbrojených skupin je levicového zaměření a vychází z marxistických a maoistických myšlenek. Guerillová hnutí tvrdě vystupovaly proti oficiálním vládám za pomoci násilných metod a bránily tak stabilitě prosperitě země. Velká většina guerillových válek sice v dnešní době již neprobíhá, ale nedošlo ke konsensu mezi povstaleckými skupinami a vládami zemí.

Autorka se ve své práci zaměří výhradně na dva státy v Jižní Americe, a to na Kolumbii a Peru. Práce bude analyzovat a posléze komparovat zejména problematiku vzniku a vývoje dvou nejvýraznějších guerillových skupin, působících v těchto zemích. Jmenovitě to jsou Revoluční ozbrojené síly Kolumbie – lidová armáda (FARC-EP)² a Světlá stezka (SL)³, působící v Peru. Pozornost bude také věnována vojenským střetnutím a vyjednávání jednotlivých guerillových skupin s vládami zemí, v kterých působí.

Práce bude vycházet zejména z anglických a španělských zdrojů literatury. V česky psané politologické literatuře nebylo tomuto tématu věnováno mnoho pozornosti.

Metodologie práce

Za pomoci komparativní metody se budu autorka snažit nalézt podobnosti a odlišnosti obou výše uvedených guerillových skupin. Přihlédnuto bude zejména ke kritériím vzniku, programovým východiskům a jednáním s oficiálními vládami daných zemí. Pro analýzu jednotlivých guerillových skupin budou použity metody deskripce a případové studie.

¹ Termín *guerrilla* je zdrobnělina španělského slova *guerra*, česky válka.

² *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia—Ejército del Pueblo*

³ *Sendero Luminoso*

Cíl práce

Cílem této bakalářské práce bude za pomoci komparativní metody nalézt podobnosti a odlišnosti vzniku a následného vývoje obou povstaleckých skupin. Práce bude časově vymezena na období vzniku a působení hnutí v 60. letech do počátku 90. let 20. století. Ani jedna ze skupin sice oficiálně nezanikla, nicméně činnost Světlé stezky byla velmi výrazně oslabena a přesunuta do andských hor.

Výzkumná otázka práce je proto stanovena následovně: Jaké odlišnosti a jaké spojitosti je možné nalézt ve vzniku a formování guerillových hnutí?

Předběžná osnova práce

Úvod

Vymezení pojmů

1. Revoluční ozbrojené síly Kolumbie – lidová armáda
 - 1.1. Vznik a ideové kořeny hnutí
 - 1.2. Programová východiska
 - 1.3. Vyjednávání s oficiálními vládami
2. Světlá stezka
 - 2.1. Vznik a ideové kořeny hnutí
 - 2.2. Programová východiska
 - 2.3. Vyjednávání s oficiálními vládami
3. Komparace povstaleckých organizací

Závěr

Seznam relevantních zdrojů

- BLASIER, Cole. *The hovering giant: U.S. responses to revolutionary change in Latin America, 1910-1985*. Rev. ed. Pittsburgh, Pa.: University of Pittsburgh Press, 1985, xxi, 339 p. ISBN 0822953722.
- BURT, Jo-Marie. "QUIEN HABLA ES TERRORISTA": The Political Use of Fear in Fujimori's Peru. *Latin American Research Review*. 2006, 41(3): 32-62. ISSN 00238791.

- CAMERON, Maxwell A. *Democracy and authoritarianism in Peru: political coalitions and social change*. New York: St. Martin's Press, 1994, xvii, 236 p. ISBN 0312121539.
- GORRITI ELLENBOGEN, Gustavo. *The Shining Path: a history of the millenarian war in Peru*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1999, xxiii, 290 s. Latin America in translation/en traducción/em tradução. ISBN 0807846767.
- HOLMES, Jennifer S, Sheila AMIN GUTIÉRREZ DE PIÑERES a Kevin M CURTIN. *Guns, drugs, and development in Colombia*. Austin: University of Texas Press, 2008, xiv, 192p.
- KLÍMA, Jan. *Přehled dějin Latinské Ameriky*. Vyd. 2., upr. a rozš. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 221 s. ISBN 978-80-7435-117-4.
- KUNC, Jiří. *Kapitoly z dějin Latinské Ameriky: (do konce koloniální epochy) : posluchačům denního a distančního studia*. 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1994, 120 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-412-5.
- MAREŠ, Miroslav. *Vymezení pojmů terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii*. Obrana a strategie, Brno: ÚSS VA, 2004, roč. 4, č. 1, s. 19-32. ISSN 1214-6463.
- MASTERSON, Daniel M. *Militarism and politics in Latin America: Peru from Sánchez Cerro to Sendero Luminoso*. New York: Greenwood Press, 1991, xiii, 345 p. ISBN 0313272131.
- MEDINA, Medófilo. *Historia del Partido Comunista de Colombia*. Bogotá: CEIS, 1979
- PALMER, David Scott. *The Shining Path of Peru*. 2nd ed. New York: St. Martin's Press, 1994, xx, 298 s. ISBN 031210619x.
- PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k Zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. vyd. 1. Brno: Doplněk, 1998, 263 s. ISBN 80-85765-96-9.
- RAMÍREZ, María Clemencia. *Between the guerrillas and the state: the cocalero movement, citizenship, and identity in the Colombian Amazon*. Durham, NC: Duke University Press, 2011, xv, 311 p. ISBN 9780822350156.
- ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007, 363 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-839-6.

- WICKHAM-CROWLEY, Timothy P. *Guerrillas & Revolution in Latin America*. Princeton: Princeton University Press. 1992

Internetové zdroje

- GAMBOA, Miguel. Democratic Discourse in Colombia. *Latin American Perspectives* [online]. 2001, 28(1): 93-109. ISSN 0094582X
- SPRINGEROVÁ, Pavlína, ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Dostupné na: <http://www.kias.cz/media/files/publications/KIAS001.pdf>
- SPRINGEROVÁ, Pavlína. Porušování lidských práv v Peru: guerillový a státní teror. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Dostupné na: <http://www.kias.cz/media/files/publications/lidskapravaPeru.pdf>
- <http://farc-ep.co/>
- <http://farc-epeace.org/>
- <http://www.unc.edu/~inesv/int77/readings/cvrorigen.pdf>

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM.....	2
ABSTRAKT.....	2
ABSTRACT.....	2
KLÍČOVÁ SLOVA.....	3
KEYWORDS.....	3
PROHLÁŠENÍ.....	4
PODĚKOVÁNÍ.....	5
PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	6
OBSAH.....	11
ÚVOD.....	13
1. METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA	14
2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	16
2. 1. POZADÍ POJMU GUERILLA	16
2. 2. DEFINICE PARTYZÁNSKÝCH A POVSTALECKÝCH SKUPIN	16
2. 3. PŘÍČINY VZNIKU POVSTALECKÝCH SKUPIN.....	18
2. 4. STRATEGIE A CÍLE POVSTALECKÝCH SKUPIN	19
3. REVOLUČNÍ OZBROJENÉ SÍLY KOLUMBIE – LIDOVÁ ARMÁDA	20
3. 1. VZNIK A IDEOVÉ KOŘENY	21
3. 2. PROGRAM A STRATEGIE.....	22
3. 3. VZTAH S OFICIÁLNÍMI VLÁDAMI.....	23
4. SVĚTLÁ STEZKA	26
4. 1. VZNIK A IDEOVÉ KOŘENY	27
4. 2. PROGRAM A STRATEGIE.....	28
4. 3. VZTAH S OFICIÁLNÍMI VLÁDAMI.....	30
5. KOMPARACE POVSTALECKÝCH Hnutí SVĚTLÁ STEZKA A REVOLUČNÍ OZBROJENÉ SÍLY KOLUMBIE – LIDOVÁ ARMÁDA	34
5. 1. VZNIK A IDEOVÉ KOŘENY	34
5. 2. PROGRAMY A STRATEGIE	36
5. 3. VZTAHY S OFICIÁLNÍMI VLÁDAMI.....	37
ZÁVĚR.....	39
SUMMARY	41

ZDROJE	43
PRAMENY.....	43
LITERATURA	43
ELEKTRONICKÉ ZDROJE	46
SEZNAM PŘÍLOH.....	48
PŘÍLOHY	49
SEZNAM ZKRATEK	51

Úvod

Od 60. let 20. století lze v regionu Jižní Ameriky pozorovat nebývale rozsáhlou aktivitu různých povstaleckých hnutí. Přestože s nástupem nového tisíciletí počty vnitrostátních konfliktů klesly, stále jsou patrné jejich dozvuky. A to zejména v zemích, kde nedošlo k dohodě o příměří mezi povstaleckými skupinami a centrální vládou. Tyto konflikty silně ovlivňovaly a ovlivňují sociální a politický vývoj zemí. Tato práce se z mnoha možných případů zaměřuje konkrétně na dva státy Jižní Ameriky, a to jmenovitě na Kolumbii a Peru. Hlavní pozornost je přitom věnována guerillovým hnutím Světlá stezka (*Sendero Luminoso*, SL), působícím v Peru, a Revolučním ozbrojeným silám Kolumbie (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*, FARC), působícím v Kolumbii.

Světlá stezka bývá považována za vysoce ideologicky orientovanou teroristickou organizaci. Za dobu svého působení si také získala pověst jednoho z nejbrutálnějších a nejfanatičtějších povstaleckých hnutí v celé Jižní Americe. Druhé zkoumané hnutí FARC je nejvýraznější guerillovou organizací v Kolumbii. Obě zkoumaná hnutí vycházela z radikálních levicových myšlenek marxismu-leninismu. Společným rysem obou guerill byl jejich vznik a původní působení v periferních oblastech se špatnou ekonomickou a sociální situací obyvatelstva. Hlavním cílem obou guerillových hnutí bylo svrhnout centrální vládu a nastolit komunistický režim. Světlá stezka a FARC používaly násilných metod boje proti oficiálním vládám, což mimo jiné zamezovalo rozvoji daných zemí.

Předkládaná práce se zaměřuje na příčiny vzniku a působení guerillových hnutí FARC a Světlá stezka, jejich ideologická a programová východiska a také na vývoj vztahů s centrálními vládami daných zemí. Hlavním cílem práce je komparovat uvedená povstalecká hnutí ve výše uvedených ohledech. K dosažení tohoto cíle je v práci použita metoda srovnávání prostřednictvím hledání podobností a odlišností. Práce je časově primárně vymezena na období od 60. let do 90. let 20. století, kdy byla obě povstalecká organizace nejvíce aktivní.

1. Metodologická východiska

Předmětem předkládané bakalářské práce je porovnání dvou povstaleckých organizací působících ve dvou státech Jižní Ameriky. Konkrétně jde o případy Revolučního ozbrojeného hnutí Kolumbie (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*, FARC) působícího v Kolumbii a Světlé stezky (*Sendero Luminoso*, SL) působící v Peru. Z časového hlediska je práce vymezena obdobím od 60. let 20. století do přelomu tisíciletí. Důležitost práce spočívá především v tom, že komparuje dva případy zkoumaného fenoménu, k jejichž porovnání docházelo doposud spíše sporadicky.

Hlavním cílem práce je komparace dvou uvedených guerillových hnutí. Tedy nalézt podobnosti a odlišnosti v oblastech vzniku, ideologického zakotvení, politického programu a vývoje vztahů s centrální vládou⁴ daných zemí. Metodika práce byla založena na výzkumných otázkách.⁵ Hlavní výzkumnou otázkou práce bylo: *Jaké odlišnosti a podobnosti bylo možné nalézt mezi FARC a Světlou stezkou?*⁶ Další výzkumné otázky zněly: *Kdy, kde, kým a na jakých ideologických základech byly organizace založeny? Jaký byl jejich program a jak se vyvíjel? Jaký byl a jak se vyvíjel vztah mezi organizacemi a centrálními vládami? Jakým způsobem reagovaly centrální vlády na působení organizací v zemi? Kdy, jak a proč došlo k poklesu aktivity zkoumaných organizací?*

Práce je založena na kvalitativní metodologii. Zaměřuje se na individuální a specifické znaky zkoumaných případů.⁷ Jedná se o dvoupřípadovou synchronní komparativní studii.⁸ Případy hnutí FARC a Světlé stezky byly vybrány z důvodu obdobného ideologického zaměření a časového působení obou povstaleckých organizací. Mezi konkrétní využitě metody patří srovnání, tedy zkoumání podobností a

⁴ Pojmem vláda se v práci nerozumí kolektivní exekutivní orgán, ale obecně exekutiva dané země.

⁵ Srov. PUNCH, Keith F. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, 2008, 232 s. ISBN 978-80-7367-468-7. s. 31.

⁶ Jedná se o reformulaci původní výzkumné otázky znějící *Jaké odlišnosti a spojitosti je možné nalézt ve vzniku a formování guerillových hnutí?*

⁷ DRULÁK in DRULÁK, Petr et al. *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál, 2008, 256 s. ISBN 978-807-3673-857. s. 19-21.

⁸ Srov. ŘÍCHOVÁ in DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra et al. *Komparace politických systémů: Základní modely demokratických systémů*. Praha: Oeconomica, 2008, 255 s. ISBN 978-80-245-1357-7. s. 9.; NOVÁK in NOVÁK, Miroslav et al. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011, 784 s. ISBN 978-807-4190-520. s. 300.

rozdílů a analýza neboli rozbor uvedených případů.⁹ Srovnání je provedeno prostřednictvím hledání shod a rozdílů.¹⁰

Práce je rozdělena do pěti kapitol.¹¹ Po této metodologické kapitole následuje teoretická kapitola zabývající se definicemi povstaleckých hnutí, příčinami vzniku, jejich strategiemi a cíly. Fenomén povstaleckých hnutí je dále v uvedené kapitole zasazen do kontextu Latinské Ameriky. Třetí kapitola se věnuje případu FARC a čtvrtá kapitola případu Světlé stezky. Tyto dvě kapitoly jsou dále členěny na podkapitoly věnující se vzniku a ideovým kořenům hnutí, jejich programu a vývojem vztahu s oficiálními vládami. V závěrečné kapitole je provedena komparace obou hnutí na základě zkoumaných kritérií a výzkumných otázek. Přílohami práce jsou mapy obou zemí.

Práce vychází zejména z anglicky a španělsky psaných zdrojů. V českém jazyce o dané problematice guerillových hnutí vyšlo jen jedno shrnující dílo, kterým je monografie Pavla Pečínky *Od Guevary k zapatistům* z roku 1998.¹² Část zdrojů tvoří primární zdroje, zejména prohlášení povstaleckých hnutí. Hodnota těchto zdrojů je ale limitována jejich subjektivní a propagandistickou formou. Sekundárními zdroji jsou monografie a odborné články věnující se zkoumaným zemím a hnutím (především empirické zdroje), guerillovým organizacím a terorismu (teoretické zdroje) a také metodologii sociálních věd.

⁹ Srov. OCHRANA, František. *Metodologie vědy*. Praha: Karolinum, 2010, 156 s. ISBN 978-80-246-1609-4. s. 15-27.

¹⁰ NOVÁK in NOVÁK, Miroslav et al. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011, 784 s. ISBN 978-807-4190-520. s. 304.

¹¹ Názvy kapitol byly oproti projektu mírně pozměněny, aby lépe odpovídaly jejich obsahu, nicméně základní struktura práce zůstala nezměněna.

¹² PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969.

2. Teoretická východiska

2. 1. Pozadí pojmu guerilla

V oblasti Latinské Ameriky bylo možné během druhé poloviny 20. století pozorovat rozsáhlý fenomén vnitrostátních konfliktů. V uvedeném prostoru začala vznikat protirežimní povstalecká hnutí vycházející převážně z ideologií marxismu-leninismu a maoismu. Partyzánská válka představuje klasický způsob asymetrického typu válčení. Pojem *guerilla* je definován jako malé až středně velké jednotky vybavené převážně lehkými zbraněmi, jejichž členové nosí uniformu.¹³ V regionu Latinské Ameriky je partyzánský boj označován slovem *guerilla*, což ze španělštiny bylo překládáno jako „malá válka“.

Počátky guerillového způsobu boje bývají datovány stejně jako počátky standardní konvenční války. Mezi jedny z prvních skupin využívajících obdobných typů asymetrického boje patřili už barbaři v období Římské říše. Pojem guerilla se ale začal používat až počátkem 19. století v souvislosti s Napoleonskou okupací Španělska, kdy tak býval označován španělský odboj. Ve 20. století se tímto způsobem vedení boje zabývali někteří revoluční vůdci ve svých spisech.¹⁴ Z bojů proti vnějším okupantům se staly civilní války proti vnitřním autoritám.

2. 2. Definice partyzánských a povstaleckých skupin

Německý filozof a politolog Carl Schmitt stanovil ve své knize z roku 1963 *The Theory of the Partisan*¹⁵ definici pro partyzánský boj v několika bodech:

¹³ MERARI, Ariel. *Terrorism as a strategy of insurgency. Terrorism and Political Violence* [online]. 1993, 5(4), 213-251 [cit. 2016-05-12]. ISSN 09546553. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09546559308427227>.

¹⁴ WICKHAM-CROWLEY, Timothy P. *Guerrillas and Revolution in Latin America. A Comparative Study of Insurgents and Regimes since 1956*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1992. 424 s. ISBN 0691023360. s. 3.

¹⁵ SCHMITT, Carl. *The Theory of the Partisan. A Commentary/Remark on the Concept of the Political* [online]. Michigan: Michigan State University Press, 2004 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://users.clas.ufl.edu/burt/spaceshotsairheads/carlschmitttheoryofthepartisan.pdf>. s. 9-14.

- Partyzán se musí ztotožňovat s politickou ideologií a vizí hnutí, kterého je členem.
- Partyzán je převážně bez vojenského výcviku.
- Partyzáni se vyznačují svou schopností mobility. Vojenské akce jsou převážně ve formě malých a nečekaných útoků.
- Partyzán musí mít dobré vztahy s obyvatelstvem daného území. Jehož podpora je klíčovým faktorem pro úspěch.
- Partyzán je fenomén výlučně nezákonný.

Veřejně dostupná příručka CIA (Ústřední zpravodajská služba Spojených států amerických, *Central Intelligence Agency*) z roku 1980¹⁶ zabývající se analýzou povstání zařazuje guerillovou činnost a terorismus pod termín *insurgency*, v českém překladu povstání. V publikaci je tento pojem definován slovy: „Povstání je vleklá politicko-vojenská činnost vyvíjena za účelem získání úplné nebo částečné kontroly nad prostředky dané země za využití neoficiálních vojenských sil a ilegálních politických organizací. Cílem povstalecké činnosti (zahrnující guerillovou válku, terorismus, politickou mobilizaci, propagandu, nábory, oficiální i utajenou politickou stranu a mezinárodní aktivity) je oslabit vládní moc a legitimitu vlády samotné, přičemž dochází k upevňování moci povstaleckých skupin, na něž je postupem času nahlíženo jako na legitimní formu vlády. Společným jmenovatelem většiny povstaleckých skupin je jejich touha po kontrole v dané oblasti. Tento cíl odlišuje povstalecké skupiny od výhradně teroristických organizací. Ty po svržení oficiální vlády neusilují o vytvoření politické struktury schopné ovládat dané území nebo zemi.“¹⁷

Pro úspěšné fungování povstaleckých hnutí je klíčová podpora ze strany místních obyvatel. Povstání mají větší naději na úspěch, když za nimi stojí místní obyvatelstvo. S jeho pomocí se povstalci snaží postupně podkopat základy vládnoucího režimu. Ve vnitrostátním konfliktu ale nebývají obyvatelé jednotní v otázce, kdo je nepřítel – zda povstalci, nebo domácí autority. Materiální podpora nebo přísun nových

¹⁶ CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *Guide to the Analysis of Insurgency*. Washington D.C.: Central Intelligence Agency: 1980 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.fas.org/irp/cia/product/insurgency.pdf>. Překlad autorky.

¹⁷ Ibid.

rekrutů jsou tak často vymáhány pod hrozbou násilí i fyzické likvidace. Prostřednictvím těchto způsobů kolem sebe guerilly vytváří tzv. „kultury strachu“.¹⁸

2. 3. Příčiny vzniku povstaleckých skupin

Mezi klíčové faktory mající vliv na úspěšnost guerilly v Latinské Americe patří chudoba, značné sociální problémy a vyloučení středních tříd z politické participace. Vleké sociální problémy lidí žijících na venkově jsou jedním z hlavních důvodů podpory povstalců. Přítomnost povstalců v regionu při selhávající odpovědnosti vládnoucích autorit vyvolává pocit, že se o problémy obyvatel někdo zajímá a chce jejich situaci zlepšit. Ke zlepšení situace také často docházelo, zvyšovala se poptávka po produktech a tím rostly i příjmy obyvatel.¹⁹ Na druhou stranu je ale nutné uvést, že vůdci guerillových hnutí často nepocházeli z chudších vrstev společnosti, ale ze středních.

Většina autorů považuje tento fakt za klíčový faktor. „Guerillová hnutí nevznikla mezi rolníky na venkově, ale mezi městskými intelektuály, především na univerzitách a mezi příslušníky levicových politických stran.“²⁰ Podstatná část revolucionářů předtím, než se vydala na cestu ozbrojeného boje, působila na univerzitách.²¹ Na akademické půdě je totiž obecněji svobodnější prostřední než na jiných místech ve společnosti. Na univerzitní půdě tak často vznikaly teorie a strategie guerillové války.

V regionu Latinské Ameriky je stále přítomen silný rasismus, zejména proti původním obyvatelům. Brutální potlačování nenásilných protestů, jako jsou stávky, nebo studentské protesty, je běžným jevem. Tyto tvrdé represe vůči sociálním protestům

¹⁸ JONES, Adam. Parainstitutional Violence in Latin America. *Latin American Politics & Society* [online]. 2004,46(4), 127-148 [cit. 2016-05-12]. ISSN 15482456. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1353/lap.2004.0050>.

¹⁹ WICKHAM-CROWLEY, Timothy P. The rise (and sometimes fall) of guerrilla governments in Latin America. *Sociological Forum* [online]. 1987, 2(3), 473-499 [cit. 2016-05-12]. ISSN 08848971. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1007/BF01106622>. s. 482-483.

²⁰ WICKHAM-CROWLEY, Timothy P. *Guerrillas and Revolution in Latin America. A Comparative Study of Insurgents and Regimes since 1956*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1992. 424 s. ISBN 0691023360. s. 30

²¹ Ibid.

výrazně pomohly k radikalizaci levicových hnutí a jejich revolučních vůdců, kteří našli živnou půdu pro své projekty právě na zbídačeném a zapomenutém venkově.²²

2. 4. Strategie a cíle povstaleckých skupin

Cílem povstaleckých skupin je získat a udržet si kontrolu nad určitým územím. Guerilla je tedy také vymezena teritoriálně a je úzce spjata s půdou nebo zemí, kde působí. Dokonalá znalost terénu je často jedním z faktorů úspěchu guerilly. Carl Schmitt tento typický znak označil termínem telurický²³ charakter guerilly.²⁴

Strategie partyzánského boje je spíše defenzivní. Skupiny kapacitně i výzbrojí nemají šanci porazit proti nim stojící armádu, často o to ale vůbec neusilují. Snaží se záměrně vyhýbat větším a přímým ozbrojeným srážkám. Naopak se soustřeďují na pomalé a vytrvalé nepřítelovy síly a provádějí nečekané údery na infrastrukturu, sabotáže nebo náhlá přepadení a další techniky.²⁵ Členové skupin nosí uniformy a jsou organizováni do jednotek podle vojenského vzoru.²⁶ Povstalci mají typicky snadno identifikovatelné cíle útoku (vojáci, okupační armády, policie, zaměstnanci státní správy, političtí oponenti apod.).²⁷ Jejich cílem je donutit nepřítele ustoupit a rezignovat.

²² CURREA LUGO, Víctor de. *Poder y guerrillas en América Latina: una mirada a la historia del guerrillero de a pie*. Málaga: Sepha, 2007. ISBN 9788496764170. s. 26-29.

²³ Vztahující se k zemi.

²⁴ SCHMITT, Carl. *The Theory of the Partisan. A Commentary/Remark on the Concept of the Political* [online]. Michigan: Michigan State University Press, 2004 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://users.clas.ufl.edu/burt/spaceshotsairheads/carlschmitttheoryofthepartisan.pdf>. s. 26.

²⁵ WICKHAM-CROWLEY, Timothy P. *Guerrillas and Revolution in Latin America. A Comparative Study of Insurgents and Regimes since 1956*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1992. 424 s. ISBN 0691023360. s. 3.

²⁶ EICHLER, Jan. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, 352 s. ISBN 978-80-246-1317-8. s. 144.

²⁷ SOULEIMANOV, Emil et al. *Terorismus: válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 400 s. ISBN 8086861767. s. 48.

3. Revoluční ozbrojené síly Kolumbie – Lidová armáda

Mezi lety 1948 – 1958 probíhala v Kolumbii občanská válka, ve které proti sobě stály dvě tradiční a nejsilnější politické strany – konzervativci a liberálové. Toto období konfliktu je nazývané také jako *La Violencia*. Jako reakce na občanskou válku začala v 60. letech vznikat levicově zaměřená hnutí, která stála u zrodu guerillové války. Povstalecké organizace reagovaly hlavně na nevyřešené otázky reformy zemědělství a vlastnictví půdy.²⁸ Nejvýraznější levicovou organizací, která dodnes působí jsou Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*, FARC), které vznikly roku 1966.

Ze začátku působil FARC po boku Komunistické strany Kolumbie (*Partido Comunista Colombiano*, PCC). Obě organizace byly ideově propojeny, ale působily nezávisle na sobě. Oficiálnímu založení FARC roku 1966 předcházelo podepsání dokumentu nazvaného Agrární program příslušníků guerilly (*Programa agrario de los guerrilleros*) dne 20. července 1964.²⁹ Mezi první vůdce hnutí FARC patřili Jacobo Arenase a Pedro Antonia Marína.³⁰ FARC byl založen původně jako rolnické hnutí působící v okrajových částech Kolumbie. V roce 1964 vzniklo i další významné levicové hnutí Národní osvobozená armáda (*Ejército de Liberación Nacional*, ELN). ELN vycházela z myšlenek marxismu a inspirací mu byla vítězná revoluce na Kubě, vedená Che Guevarou. Na rozdíl od FARC pocházela ELN původně z univerzitního prostředí.³¹

Rozsáhlá expanze FARC po celém území Kolumbie během 70. let výrazně snížila vliv ELN v zemi. Ve velkém počtu oblastí ale neměl FARC téměř žádnou

²⁸ KINGSLEY, Maria. Ungoverned space? Examining the FARC's interactions with local populations in Northern Ecuador. *Small Wars & Insurgencies* [online]. 2014, 25(5-6), 1017-1038 [cit. 2016-05-12]. ISSN 09592318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2014.945677>

²⁹ FARC-EP. *Programa agrario de los guerrilleros*. 1964. Dostupné na: <https://resistencia-colombia.org/farc-ep/documentos/157-programa-agrario-de-los-guerrilleros-de-las-farc-ep>.

³⁰ Známého spíše pod pseudonymem Manuel Marulanda „Přesná střela“, tedy „Tirofijo“.

³¹ PEČÍNKÁ, Pavel. Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 138.

podporu obyvatelstva.³² Bez podpory lidu bylo složité pro FARC operovat a šířit svoji ideologii.³³ Místní obyvatelé tak byli ke spolupráci nuceni pod hrozbou násilí.

V roce 1982 přidal FARC ke svému názvu ještě dodatek Lidová armáda. Celý název tedy potom zněl Revoluční ozbrojené síly Kolumbie - Lidová armáda (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo*, FARC–EP). Tímto krokem se přiklonil ke strategii převzetí moci a provedení revoluce prostřednictvím ozbrojeného konfliktu. Po této ideologické proměně se k původně rolnické organizaci začalo přidávat více intelektuálů, kteří se ale odmítli aktivně účastnit ozbrojeného boje.³⁴

3. 1. Vznik a ideové kořeny

Ideologicky ve svých počátcích vycházel FARC z ideálů komunistické doktríny a odkazu Che Guevary. Jeho základním pilířem byly myšlenky marxismu-leninismu. FARC byl původně rolnická organizace, jejímž cílem byla mobilizace rolníků a získání kontroly nad rozsáhlými oblastmi prostřednictvím revoluce a později svrhnout centrální vládu a nastolit vládu proletariátu.³⁵ FARC si kladl za cíl ukončit sociální, ekonomickou a politickou nerovnost v Kolumbii. Po celou dobu své existence se vymezuje FARC vůči aktivitám, vlivu a imperialistické politice USA v Kolumbii.³⁶

Aktivity FARC mají především podobu únosů, vydírání, vražd předních činitelů země, bombových atentátů a únosů letadel. Své útoky cílí především na policii, armádu, politiky, příslušníky pravicových organizací ale i na civilisty.³⁷

³² GUTIERREZ a BARON in GUTIÉRREZ SANÍN, Francisco et al. *Nuestra guerra sin nombre: transformaciones del conflicto en Colombia*. Bogotá: Norma, 2006. ISBN 9580490570., s. 296.

³³ CHERNICK in HEIBERG, Marianne., Brendan. O'LEARY a John. TIRMAN. *Terror, insurgency, and the state: ending protracted conflicts*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2007. ISBN 0812239741. s. 70.

³⁴ Ibid.

³⁵ OSPINA, Carlos a Thomas A. MARKS. Colombia: Changing strategy amidst the struggle. *Small Wars & Insurgencies* [online]. 2014, 25(2), 354-371 [cit. 2016-05-12]. ISSN 09592318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2014.903641>.

³⁶ RENWICK, Danielle. FARC, ELN: Colombia's Left-Wing Guerrillas. In: *Council on Foreign Relations* [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/colombia/farc-eln-colombias-left-wing-guerrillas/p9272>.

³⁷ ROSS, Jeffrey Ian. *Political terrorism: an interdisciplinary approach*. New York: Peter Lang, 2006, 287 s. ISBN 0820480509. s. 129.

Hlavním centrem vzniku FARC byla nezávislá rolnická republika Marquetalia na hranici mezi departementy Tolima a Huila.³⁸ Republika Marguetalia byla vytvořena Komunistickou stranou Kolumbie a mezi její vůdce patřili Jacobo Arenase a Pedro Antonia Marína, pozdější zakladatelé FARC. V Marguetalie fungovala nezávislá samospráva, která zajišťovala vzdělání a stavbu přístupových cest. Existence republiky Marguetalia byla ukončena dne 18. května 1965 útokem a obsazením území armádou.³⁹

Zakladatel FARC Manuel Marulanda Vélez byl až do své smrti roku 2008 předním velitelem hnutí. Poté ho nahradil vrchní velitel Alfonso Cano, který pokračoval v odkazu a cílech Marulanda.⁴⁰

Příslušníci hnutí FARC zůstali až do poloviny 90. let věrni Komunistické straně Kolumbie. V 90. letech se násilí a ozbrojený boj stal zásadní politikou organizace.⁴¹ FARC se dodnes domáhá moci a rozvíjí svou vlastní politickou a vojenskou doktrínu. To jej řadí mezi nejdéle působící levicovou guerillu v Latinské Americe.⁴² V současnosti je jedním z cílů hnutí FARC zisk a kontrola nad rozsáhlým územím v Kolumbii.⁴³

3. 2. Program a strategie

FARC byl po svém vzniku ozbrojeným rolnickým ohnutím hájícím zájmy chudého venkovského obyvatelstva. Program FARC byl krajně levicově ideologizovaný a vymezoval se zejména proti pravicové vládě Kolumbie. Během 60. a 70. let působila

³⁸ Viz Příloha č. 1 Politická mapa Kolumbie.

³⁹ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 136.

⁴⁰ FARC CONFIRMA MUERTE DE MARULANDA. *Crónica Digital*. [online]. 25.5.2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.cronicadigital.cl/2008/05/25/cronica-2008-p11977/>.

⁴¹ PIZARRO LEONGÓMEZ, Eduardo. *Las Farc (1949-2011): de guerrilla campesina a máquina de guerra*. Bogotá: Grupo Editorial Norma, 2011. ISBN 9584536419. s. 217-220.

⁴² PARDO RUEDA, Rafael. *El siglo pasado*. Bogotá: Cerec, 2001, 590 s. ISBN 9588101069. s. 493.

⁴³ Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC). *National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism* [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.start.umd.edu/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=96.

guerilla pouze v odlehlých oblastech a nedařilo se jí prosadit ozbrojený boj za vítěznou revoluci přáním širší veřejnosti.⁴⁴

Ke změně strategie FARC došlo v roce 1985, kdy se začal snažit dosáhnout svých cílů prostřednictvím politické participace. V roce 1984 se podařilo tehdejšímu prezidentovi Kolumbie Belisariu Betancurovi (v úřadu v letech 1982 – 1986) uzavřít příměří s povstaleckými hnutí a politická scéna zažila značné oživení. Této situace využil FARC a společně s Komunistickou stranou Kolumbie, Dělnickou sebeobranou a členy Národní osvobozené armády dodržujícími příměří, založil v květnu 1985 legální politickou stranu Vlastenecká unie (*Unión Patriótica*, UP). Strana se soustředila hlavně na sociální a hospodářské reformy nejchudších oblastí Kolumbie. UP se rychle stala úspěšnou stranou a těšila se velké podpory obyvatelstva. První volební úspěch UP zaznamenala ve volbách v roce 1986, ve kterých získala 9 ze 162 míst ve Sněmovně reprezentantů a 6 ze 102 v Senátu. Úspěchy UP ale neměly dlouhého trvání, protože se její členové brzy po jejím založení stali terčem eskader smrti, polovojenských organizací, a narkomafií. Únosy a vraždy členů UP způsobily jejich značný úbytek a strana se stáhla z politické scény.⁴⁵

3. 3. Vztah s oficiálními vládami

V 80. letech se politická situace v Kolumbii zhoršovala a nedařilo se jí stabilizovat. Konzervativní prezident Kolumbie Belisario Betancur zahájil roku 1984 mírová jednání s FARC. Téhož roku se Betancurovi podařilo vyjednat zastavení bojů výměnou za propuštění všech uvězněných členů guerillových hnutí.⁴⁶ Události kolem politické strany UP ale vyprovokovaly FARC v roce 1987 k obnovení ozbrojených akcí a útoků na policii a armádu.⁴⁷

⁴⁴ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 150.

⁴⁵ Ibid. s. 152.

⁴⁶ HEIBERG, Marianne., Brendan. O'LEARY a John. TIRMAN. *Terror, insurgency, and the state: ending protracted conflicts*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2007. ISBN 0812239741. s. 61.

⁴⁷ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 152.

K dalším pokusům o uzavření míru a ukončení bojů došlo mezi lety 1991 – 1992. Prezidentem Kolumbie byl v té době liberální César Gaviria Trujillo (v úřadu 1990 – 1994). Za jeho vlády se podařilo vyjednat odzbrojení několika menších guerillových hnutí, mezi nimi byly například Hnutí 19. dubna (*Movimiento 19 de Abril*, M-19) nebo Lidová osvobozenecská armáda (*Ejército Popular de Liberación*, EPL).⁴⁸ Prezident Gaviria se kromě guerillových hnutí intenzivně zabýval problémem drogových kartelů a jejich velkého ekonomického vlivu.

Opětovné pokusy o uzavření mírových jednání proběhly mezi členy FARC a vládou na jaře roku 1997. Povstalci požadovali stažení armády z východního území Kolumbie, kde FARC působil.⁴⁹ K dohodě ale nedošlo. Armáda ale nebyla jediný nepřítel, proti kterému FARC bojoval. V roce 1997 vznikla pravicová a nezávislá Spojená sebeobrana Kolumbie (*Autodefensas Unidas de Colombia*, AUC) jako reakce na působení levicových hnutí, jako je FARC. Každý z oddílů AUC se staral o ochranu ekonomických, sociálních a politický zájmů v oblasti kde působil.⁵⁰ Na vznik polovojenských útvarů měl velký vliv i rozvoj drogových kartelů v 80. letech.

Novým kolumbijským prezidentem se roku 1998 stal Andrés Pastrana (v úřadu 1998 – 2002), který se ve své kampani zaměřil na úplné odzbrojení všech paramilitárních organizací a ukončení bojů. Pastranovi se podařilo vyjednávání s FARC zahájit a nabídl jim stažení ozbrojených složek výměnou za zastavení útoků. Představitelé FARC s podmínkami souhlasili, ale menší skupiny ozbrojenců nadále pokračovaly v útocích. Ukázalo se, že FARC není schopen boje úplně zastavit. Vláda prezidenta Pastraneho představila také tzv. *Plan Colombia*, v rámci něhož mělo dojít k boji proti povstaleckým skupinám, zejména FARC a narkomafii. Kolumbijská vláda jej označovala za plán pro mír, prosperitu a posilování státu.⁵¹ Po více než třech letech neúspěšného jednání se vláda rozhodla dne 12. ledna 2002 mírový proces s představiteli FARC ukončit.

⁴⁸ HEIBERG, Marianne., Brendan. O'LEARY a John. TIRMAN. *Terror, insurgency, and the state: ending protracted conflicts*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2007. ISBN 0812239741. s. 63-64.

⁴⁹ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 153.

⁵⁰ United Self-Defense Forces of Colombia. *National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism* [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.start.umd.edu/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=126.

⁵¹ SOLAÚN Mauricio. *U.S. Interventions in Latin America: „Plan Colombia“*. 2002 [cit. 2016-04-20]. Dostupné

Nově zvolený prezident Álvaro Uribe Vélez (v úřadu 2002 – 2010) už ve své kampani sliboval „politiku tvrdé ruky“ v boji proti guerillovým skupinám. Uribe zaměřil veškeré své úsilí na boj proti guerille, přičemž odmítal přistoupit na požadavky FARC. Byla provedena reforma kolumbijské armády a díky tomu došlo k zásadnímu obratu v konfliktu. Podařilo se zlikvidovat několik předních představitelů guerillových hnutí, zejména FARC, a tím došlo k jejich oslabení.

Poslední kolumbijský liberální prezident Juan Manuel Santos (v úřadu 2010 – současnost) ve svém programu přislíbil navázat na politiku svého předchůdce. Později se ale Santos znovu přiklonil k vyjednávání o podmínkách mírového ukončení boje. K vyjednávání došlo na podzim roku 2012 v norském Oslu. Později se jednání přesunulo do kubánské Havany. V listopadu roku 2013 oznámila kolumbijská vláda, že dospěla s FARC k dohodě týkající se účasti v politické opozici a započatí diskuze o eliminaci obchodu s drogami.⁵² O půl roku později, v květnu 2016, se vláda a FARC dohodly na vzájemné spolupráci v oblasti problému obchodu s drogami.⁵³ Dne 23. března 2016 vypršela lhůta pro podepsání mírové dohody, k nemuž i přes snahy obou stran nedošlo. Vedoucí vládního vyjednávacího týmu Humberto de la Calle uvedl, že nemá smysl podepisovat špatnou dohodu. FARC prohlásil, že i navzdory neshodám jsou i nadále odhodláni nalézt mírové řešení. Obě strany se ale shodly, že se budou snažit dosáhnout dohody do konce letošního roku.⁵⁴

⁵² MESA DE CONVERSACIONES. *Comunicado Conjunto*. La Habana, 2013 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.mesadeconversaciones.com.co/comunicados/comunicado-conjunto-la-habana-noviembre-6-de-2013?ver=es>.

⁵³ REUTERS. Colombian government, rebels move closer to peace deal. *Reuters* [online]. 16. 5. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/05/16/us-colombia-rebels-idUSBREA4F0CE20140516>.

⁵⁴ BBC. Colombia-Farc peace talks delayed over 'differences'. *BBC News* [online]. 24.3.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-latin-america-35888464>.

4. Světlá stezka

Dvacáté století se v Peru neslo ve znamení politické nestability, způsobené střídáním demokraticky zvolených a vojenských vlád. Země se potýkala s mnoha ekonomickými problémy, na které se nedařilo najít řešení a díky tomu rostlo i sociální napětí mezi obyvateli. To vše vedlo v 60. letech k aktivizaci levicově zaměřených hnutí. Jejich radikalizaci zásadně urychlilo stále rostoucí sociální napětí, zejména mezi původními obyvateli. Na začátku 60. let se zformovaly tři proudy usilující o získání moci pomocí guerillových válek. Jejich inspirací byla vítězná revoluce na Kubě.

Jednou z prvních organizovaných akcí byla generální stávka rolníků v departementu Cusco,⁵⁵ kterou vedl trockista Hugo Blanco.⁵⁶ Cílem akce bylo úplné vyvlastnění haciend a distribuce pozemků mezi ostatní zemědělce.⁵⁷ Veškeré úsilí ale bylo ukončeno zatčením Blanca policií na konci roku 1962. Další akce pod vedením mladých radikálů Javierem Heraudem a Héctorem Bėjarem byly také potlačeny a ukončeny policií. Nejsilnějším povstaleckým hnutím té doby bylo Hnutí revoluční levice (*Movimiento de Izquierda Revolucionaria*, MIR). Tento proud byl ve srovnání s předchozími dvěma relativně úspěšný a také se mu podařilo udržet svoji působnost v Peru nejdéle. Peruánská armáda se ho potlačila až v průběhu roku 1965.⁵⁸

Po sovětsko-čínském ideologickém rozkolu roku 1963 se rozštěpila i Komunistická strana Peru (*Partido Comunista Peruano*, PCP). Nově vzniklou pročínsky orientovanou odnož Komunistickou stranu Peru – Rudý Prapor (*Partido Comunista Peruano – Bandera Roja*, PCP-BR) vedl Manuel Rubén Abimael Guzmán Reynoso.⁵⁹ Pod názvem Světlá Stezka (*Sendero Luminoso*, SL) se začala prosazovat až

⁵⁵ Viz Příloha č. 2 Politická mapa Peru.

⁵⁶ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 201.

⁵⁷ BETHELL, Leslie. *Latin America: economy and society since 1930*. New York, NY, USA: Cambridge University Press, 1998. ISBN 0521595711. s. 344.

⁵⁸ SPRINGEROVÁ, Pavlína; ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS001.pdf>.

⁵⁹ DEGREGORI in PALMER, David Scott. *The Shining Path of Peru*. New York: St. Martin's Press, 1994. ISBN 031210619X. s. 52-52.

v roce 1970 po ideologickém rozdělení PCP-BR na dvě části. Svě jméno organizace odvodila z hesla: *Avanzar por el Sendero Luminoso!* (Kupředu po zářící stezce!).⁶⁰

Světlá stezka bývá považována vzhledem k radikalizaci a indoktrinaci myšlenek její revoluce za vysoce ideologicky orientovanou teroristickou organizaci. Časem také získala pověst nejbrutálnějšího a nejfanatičtějšího povstaleckého hnutí v celé Latinské Americe.

Svoji první větší násilnou akci provedli senderisté,⁶¹ jak jsou členové Světlé stezky nazýváni, dne 17. května 1980, kdy pětice ozbrojených mužů zaútočila a vypálila volební místnost ve městě Chuschi (departament Ayacucho)⁶² a spálila volební urny určené k prezidentským volbám, které se konaly následující den.⁶³ Byly to první demokratické volby po dvanáctiletém období vlády vojenských junt.

4. 1. Vznik a ideové kořeny

Ideologicky se *Sendero Luminoso* hlásila k odkazu José Carlose Mariáteguiho a jeho tezi o revoluci ve třetím světě, ideálu maoistické venkovské revoluce a boje proti třídní společnosti představované španělskou vrstvou.

Základním pilířem ideologie Světlé stezky je směsice marxismu-leninismu a maoismu, z nichž je největší důraz kladen na maoismus období z Velké kulturní revoluce.⁶⁴ Guzmán poupravil myšlenky maoismu na peruánské podmínky. Vysloužil si tím přezdívku „čtvrtý meč marxismu“.⁶⁵ Problém, s kterým se musel vypořádat, byla velmi málo početná vrstva dělníků, kteří jsou podle Marxe hybnou silou revoluce. Nový zdrojem revoluce se tedy mělo stát domorodé indiánské obyvatelstvo, které tvořilo

⁶⁰ Výrok José Carlose Mariáteguiho, zakladatele socialistické strany, ze které později vznikla Komunistická strana Peru.

⁶¹ Označení senderisté je odvozeno od španělského názvu hnutí *Sendero Luminoso*.

⁶² Viz Příloha č. 2 Politická mapa Peru.

⁶³ RICHTER in ZAPATA VELASCO, Antonio et al. *Historia y cultura de Ayacucho*. Lima: IEP, Instituto de Estudios Peruanos, 2008, 292 s. Miscelánea del Instituto de Estudios Peruanos, núm 11. ISBN 9972511855. s. 193.

⁶⁴ SPRINGEROVÁ, Pavlína; ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS001.pdf>.

⁶⁵ Ibid.

velkou procentuální část obyvatelstva. Především se nechal inspirovat Mao Ce-tungovou tezí o nevyhnutelnosti revoluce a násilí – „Politická moc vychází z hlavně pušky“.⁶⁶ Jedině „lidovou válkou“ pod vedením jednotné komunistické strany bylo podle něj možné dosáhnout vítězství socialismu. Jako další rozvíjeli senderisté nový typ společenského uspořádání, tzv. „Novou demokracií“, která je v dokumentech definována jako „společná diktatura dělnicko-rolnického spojení, vedeného proletariátem v čele s komunistickou stranou“. Mezi základní nástroje moci patří komunistická strana, ozbrojené složky a jednotná fronta v čele se stranou.⁶⁷

Velký důraz je kladen i na roli silného vůdce, který stojí v čele proletářského hnutí a dovede ho k vítězné revoluci. Silný kult osobnosti a uctívání „předsedy Gonzála“,⁶⁸ označovaného taktéž jako „*doktor Puka Inti*“ (Rudé Slunce), dokládají dokumenty senderistů, kde je pravidelně oslavován.

Hlavním centrem dění se stala Univerzita San Christóbal de Huamanga v oblasti Ayacucho na jihu země. Na této univerzitě působil Abimael Guzmán jako profesor filozofie. Univerzita byla centrem agitace, náboru sympatizantů a šíření senderistické ideologie mezi studenty, pocházejících většinou z chudých rolnických rodin. Od profesorů a studentů se ideologie šířila dále mezi venkovské obyvatelstvo, které s ní sympatizovalo. Andský departement Ayacucho⁶⁹ patřil mezi jedny z nejchudších a izolovaných regionů. Departement se nachází na jihu Peru a jeho úroveň chudoby a vzdělání je nejnižší v celé zemi.

4. 2. Program a strategie

V roce 1988 vzala Světlá stezka celou situaci do svých rukou a rozhodla se uskutečnit své plány na peruánskou a později i světovou revoluci za každou cenu. K tomu přijala svůj *Všeobecný program demokratické revoluce*. Mezi cíle, vytyčené ve čtrnácti bodech, patřilo zničení starého režimu a nastolení Lidové republiky nové

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ COMITÉ CENTRAL PARTIDO COMUNISTA DEL PERÚ. *Documentos Fundamentals*. Perú, 1988 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.solrojo.org/pcp_doc/pcp_gd88.htm.

⁶⁸ Guzmánovo stranické ale i krycí jméno.

⁶⁹ Viz Příloha č. 2 Politická mapa Peru.

demokracie Peru. Za důležitou věc považovali fyzickou likvidaci nežádoucích osob, podle Guzmána přibližně 120 tisíc lidí.⁷⁰ Klíčovým bodem bylo zabavení veškerého majetku včetně zemědělské půdy a nastolení nového ekonomického řádu. Půda měla být rozdělována mezi chudé a nemajetné obyvatele. Program sliboval i lepší postavení ve společnosti pro ženy nebo menšiny. Poslední body se zabývaly iniciováním celokontinentální a posléze i celosvětové socialistické a kulturní revoluce.⁷¹

Podpora místních obyvatel byla klíčová pro fungování guerilly a dosažení jejích cílů. Snažili se oslovit zejména původní indiánské obyvatele, kteří měli být hybnou silou revoluce. Senderisté využívali svoji intelektuální základnu a na setkání s místními byli důkladně vyzbrojeni znalostí jejich historie, dialektu ale i lokálních problémů. Pomocí toho se jim dařilo získávat pro svoji ideologii a cíle zaostalé a vesměs nevzdělané obyvatele z oblasti Ayacucha. Snažili se též vzbuzovat v lidech nenávisť vůči majetnějším občanům ale také i vůči bílé a vzdělané „španělské rase“, přesto, že sami velitelé organizace byli bílí Španělé.⁷² Mnoho vesničanů ale bylo ke spolupráci s povstalci nuceno pod hrozbou mučení nebo zabití. Síť podpůrných organizací pojmenovaných Peruánské lidové hnutí, Revoluční fronta vesnické sebeobrany nebo Výbory na podporu peruánské revoluce⁷³ postupně vznikaly po celém území Peru.⁷⁴ Vedle těchto organizací fungovala také síť komisařů, kteří cestovali po celé zemi.

⁷⁰ SPRINGEROVÁ, Pavlína; ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS001.pdf>.

⁷¹ COMITÉ CENTRAL PARTIDO COMUNISTA DEL PERÚ. *Documentos Fundamentals*. Perú, 1988 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.solrojo.org/pcp_doc/pcp_gd88.htm.

⁷² PEČINKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 208.

⁷³ Označované také jako výbory Slunce Peru.

⁷⁴ MANWARING, M. G. Peru's Sendero Luminoso: The Shining Path Beckons. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 1995, 541(1), 157-166 [cit. 2016-05-12]. ISSN 00027162. Dostupné z: <http://ann.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0002716295541001011>.

4. 3. Vztah s oficiálními vládami

Ozbrojená složka Světlé stezky Lidová partyzánská armáda do konce roku 1980 uskutečnila 240 násilných akcí.⁷⁵ Zprávy o ozbrojené aktivitě senderistů ale měla peruánská Národní zpravodajská služba (*Servicio de Inteligencia Nacional*, SIN) už v roce 1977.⁷⁶ Varováním ale nebyla přikládána důležitost, cíle Světlé stezky se zdály být nedosažitelné a celkově nebyla považována za nebezpečnou.⁷⁷ Jen málokdo si tehdy myslel, že právě vypukl konflikt, který na několik ochromí chod celého státu.

Akce státních ozbrojených složek proti Světlé stezce byly ze začátku omezeny hlavně z důvodů nedůvěry tehdejšího prezidenta Fernanda Belaúndeho v armádu, ale také kvůli jeho přesvědčení, že nově zvolená demokratická vláda ji potřebuje k řešení problémů. Násilí ze strany senderistů ale rostlo. V prosinci roku 1982 byl vyhlášen výjimečný stav v departementu Ayacucho.⁷⁸ Situaci v regionu měly stabilizovat speciální jednotky speciální "Los Sinchis".⁷⁹ Armáda ale nedokázala rozlišovat mezi civilisty a členy Světlé stezky a prováděla bestiální genocidy někdy i celých vesnic.⁸⁰ Až do roku 1987 se ozbrojených složkám potlačování senderistů moc nedařilo. Násilí v zemi se stupňovalo a v letech 1983 a 1984 zahynul nejvyšší počet obětí za celé dvacetileté období povstaleckých bojů v Peru. Během dvou let zemřelo 19 468 lidí, tedy 28 % z celkového počtu obětí bojů.⁸¹ V první polovině roku 1984 byl následně vyhlášen výjimečný stav ve 13 departmentech, přičemž nejhorší situace byla v departmentech Ayacucho, Huancavelica a Apurímac.^{82 83}

⁷⁵ JANKE, Peter a Richard SIM. *Guerrilla and terrorist organisations: a world directory and bibliography*. Brighton, Sussex: Harvester Press, 1983. ISBN 0710800134. s. 505.

⁷⁶ GORRITI ELLENBOGEN, Gustavo. *Sendero: historia de la guerra milenaria en el Perú*. Lima: Editorial Apoyo. ISBN neuvědno. s. 90.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Viz Příloha č. 2 Politická mapa Peru.

⁷⁹ TAYLOR, Lewis. Counter-insurgency strategy, the PCP-Sendero Luminoso and the civil war in Peru, 1980-1996. *Bulletin of Latin American Research* [online]. 1998, 17(1), 35-58 [cit. 2016-05-12]. ISSN 02613050. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1470-9856.1998.tb00178.x>. s. 45.

⁸⁰ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 211.

⁸¹ COMISIÓN DE LA VERDAD Y RECONCILIACIÓN. *Final Report*. Perú, 2003. Dostupné z: <http://www.cverdad.org.pe/ingles/ifinal/conclusiones.php>.

⁸² SPRINGEROVÁ, Pavlína. Porušování lidských práv v Peru: guerillový a státní teror. KIAS papers. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno.

⁸³ Viz Příloha č. 2 Politická mapa Peru.

Prezidenti Peru Bernard Belaúnde Terry (zastával úřad v letech 1980 – 1985) ani Alan García Pérez (1985 – 1990) nedokázali zastavit akce vedené Světlo stezku. Důvodem byly hlavně nekvalitní strategie boje proti povstalcům, ale i špatná ekonomická situace, kterou se nedařilo vyřešit, či korupční skandály v politice. I přes veškeré sliby vláda totiž neudělala nic zásadního pro zlepšení situace chudých rolníků.⁸⁴

Senderisté zorganizovali dne 25. června 1986 vzpouru ve vězení Lurigancho v Limě, které se účastnilo 380 vězňů. Prezident García se snažil celou věc vyřešit pokojně a se vzbouřenci vyjednávat. Jeho pokusy byly ale neúspěšné a tak dal pokyn armádě, aby celou situaci vyřešila. Armáda proti vzbouřencům zasáhla velmi brutálně za pomoci tanků a vrtulníků nebo plamenometů. Na konci akce zůstala na živu necelá třetina vzbouřenců. Zásadním důsledkem byla diskreditace Garcíaovy vlády v očích světové veřejnosti. V Limě právě probíhal kongres Socialistické internacionály, na které bylo přítomno mnoho významných světových politiků ale také novinářů.⁸⁵ Odvetné útoky Světlé stezky na sebe nenechaly dlouho čekat a senderisté začali útočit na vládní budovy, prezidentský palác, banky, ambasády a páchali atentáty na vysoké politické a vojenské činitele.⁸⁶ Jako reakce na tyto útoky vzniklo roku 1986 Komando Rodriga Franca (*Comando Rodrigo Franco*, CRF), fašizující eskadra smrti, která fyzicky likvidovala domnělé spolupracovníky Světlé stezky.⁸⁷

Jedno z ohnisek ozbrojených střetů bylo údolí Huallaga v departementu San Martín,⁸⁸ známého pro kokové plantáže a obchod s narkotiky. Světlá stezka zde bojovala nejenom s peruánskou armádou ale i s další guerillovou organizací Revoluční hnutí Tupac Amaru (*Movimiento Revolucionario Túpac Amaru*, MRTA) nebo s narkomafií. Senderisté si zde vybojovali dobré postavení a zapojili se do obchodu

⁸⁴ TAYLOR, Lewis. Counter-insurgency strategy, the PCP-Sendero Luminoso and the civil war in Peru, 1980-1996. *Bulletin of Latin American Research* [online]. 1998, 17(1), 35-58 [cit. 2016-05-12]. ISSN 02613050. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1470-9856.1998.tb00178.x>. s. 45.

⁸⁵ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 212-213.

⁸⁶ SPRINGEROVÁ, Pavlína; ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS001.pdf>.

⁸⁷ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 213.

⁸⁸ Viz Příloha č. 2 Politická mapa Peru.

s narkotiky, což jim zajistilo značné výtěžky. Armádě se ale relativně dařilo na senderisty útočit. Například v červenci roku 1989 zabilo vojsko 110 povstalců.⁸⁹

Počátkem 90. let působila Světlá stezka ve 21 ze 24 peruánských departmentů. Počet aktivních bojovníků se pohyboval mezi 4 až 10 tisíci a sympatizantů v rozmezí 50 tisíc až 100 tisíc.⁹⁰ V roce 1990 se poměrně nečekaně stal prezidentem Peru Alberto Fujimori, který vyhlásil nemilosrdnou válku povstaleckým hnutím. Za podpory veřejnosti a armády rozpustil dne 8. března 1992 Kongres a pozastavil platnost ústavy.⁹¹ V září 1992 se mohl Fujimori pochlubit skvělým úlovkem. Bezpečnostním složkám se podařilo zatknout spolu s dalšími členy vedení Světlé stezky i jejího vůdce Abimaela Guzmána.⁹² Guzmán byl odsouzen na doživotí a i když z vězení posílal vzkazy a podněcoval k pokračování bojů za revoluci, počet akcí senderistů klesal. Další ránou pro Světlou stezku bylo vyzvání k ukončení bojů a uzavření míru, vyřčené samotným Guzmánem z vězení v roce 1993. Od Světlé stezky se v reakci na to odtrhla frakce Rudá stezka (*Sendero Rojo*), která dále pokračovala v boji, ale ta neměla dlouhého trvání. Světlá stezka provedla ještě během let 1996 – 1997 několik akcí, byly ale spontánní a neorganizované. Povstalci se stáhli do hor, kde působí nadále.

Prezident Alejandro Toledo (2001 – 2006) ustavil po svém nástupu Komisi pravdy a smíření, která měla vyšetřit zločiny spáchané během povstaleckých bojů. Z její zprávy vyplývá, že během dvaceti let bylo usmrceno 69 tisíc lidí. Světlé stezce je připisováno 46% obětí, státnímu aparátu a bezpečnostním složkám 30%. Drtivou většinu obětí tvoří přitom původní indiánské obyvatelstvo.⁹³

V roce 2003 se do země vrátil strach z opětovné radikalizace povstaleckých skupin. Peru se stalo členem Meziamerického soudu pro lidská práva a rozsudky vojenských soudů nad členy hnutí byly zrušeny. Došlo k obnovení procesu

⁸⁹ Ibid. 214.

⁹⁰ TAYLOR, Lewis. Counter-insurgency strategy, the PCP-Sendero Luminoso and the civil war in Peru, 1980-1996. *Bulletin of Latin American Research* [online]. 1998, 17(1), 35-58 [cit. 2016-05-12]. ISSN 02613050. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1470-9856.1998.tb00178.x>. s. 45.

⁹¹ PEČÍNKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969. s. 214.

⁹² SPRINGEROVÁ, Pavlína; ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS001.pdf>.

⁹³ COMISIÓN DE LA VERDAD Y RECONCILIACIÓN. *Final Report*. Perú, 2003. Dostupné z: <http://www.cverdad.org.pe/ingles/ifinal/conclusiones.php>.

s Guzmánem a dalšími bojovníky. První stání u civilního soudu proběhlo v listopadu 2004 a bylo provázeno velkými demonstracemi senderistů. V souvislosti s těmito událostmi vzrostl i počet útoků Světlé stezky.⁹⁴ V současnosti jsou ale útoky senderistů velmi ojedinělé a většinou orientované proti ozbrojeným státním složkám.

⁹⁴ SPRINGEROVÁ, Pavlína; ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS001.pdf>.

5. Komparace povstaleckých hnutí Světlá stezka a Revoluční ozbrojené síly Kolumbie – Lidová armáda

V této kapitole je provedena komparace obou hnutí na základě zkoumaných kritérií a výzkumných otázek. Pozornost je věnována především okolnostem vzniku a ideologickým kořenům hnutí. Dále jsou porovnávána programová východiska a jejich změny v průběhu působení organizací. V závěru se kapitola zabývá reakcemi centrálních vlád na ozbrojený konflikt a snahami o jeho eliminaci.

Přestože Kolumbie a Peru spolu geograficky sousedí, můžeme pozorovat velké rozdíly ve vzniku a následném vývoji vnitřního ozbrojeného konfliktu. V Kolumbii má ozbrojené povstání mnohem delší historii. Kolumbijská občanská válka, nazývaná též *La Violencia*, začala už v roce 1948. Na ni v 60. letech navázala levicově orientovaná povstalecká hnutí, která pokračovala v ozbrojeném konfliktu zaměřeného proti vládě. V Peru oproti tomu začal levicový povstalecký boj až v 80. letech. Konflikty v obou zemích výrazně poznamenaly civilní obyvatelstvo, které se často stávalo nevinnými oběťmi ozbrojeného boje. Nucení obyvatel ke spolupráci jak s guerillovými skupinami, tak i s ozbrojenými složkami státu, výhružky smrti a masakry sympatizantů jednotlivých skupin byly ale běžnou praxí v obou zemích. S těmito praktikami je spojená i vysoká míra porušování lidských práv ze strany centrální vlády a jejích institucí.

Kolumbie a Peru patřily v druhé polovině 20. století mezi rozvojové země, což mělo zásadní vliv na jejich boj proti povstaleckým hnutím. Nedostatek vybavení, nevyhovující výcvik, nejasné cíle a převážně defenzivní strategie boje státních ozbrojených složek bránilo vládě k poražení povstaleckých hnutí. Naopak to dovolovalo guerillovým hnutím růst a rozvíjet se.

5. 1. Vznik a ideové kořeny

I když jsou Světlá stezka a FARC obě krajně levicová hnutí, vychází každé ideologicky z jiného východisek. Základním pilířem ideologie FARC byla východiska

marxismu-leninismu a odkazy na Che Guevaru a jeho vítěznou revoluci na Kubě. Až do 90. let spolupracoval FARC s Komunistickou stranou Kolumbie, s kterou bylo úzce ideologicky provázáno. Světla stezka vycházela z učení maoismu z období Velké kulturní revoluce. Myšlenky maoismu ale musely být přizpůsobeny peruánským podmínkám. Hlavní změnou bylo zaměření se na původní indiánské obyvatelstvo namísto rolníků. V peruánské společnosti totiž nebyla přítomna dostatečně početná vrstva rolnického obyvatelstva potřebná k provedení revoluce. Hlavním cílem obou hnutí v souladu s jejich ideologiemi bylo odstranit tamější vládnoucí režimy.

Zásadním rozdílem mezi oběma hnutími je důraz na roli a sílu vůdce. Struktura Světla stezky byla postavena na kultu osobnosti „předsedy Gonzála“ Guzmána, který byl členy hnutí uctíván. Hnutí bylo neodmyslitelně spjato s jeho osobností, myšlením, dogmatismem, angažovaností a vytrvalostí v boji. Jeho zatčení a následné uvěznění roku 1992 ochromilo fungování Světla stezky, která tak byla více zranitelná vůči vnějšímu tlaku. Dalším zásadním zlomem byla Guzmánova výzva z vězení k ukončení bojů a uzavření míru s vládou v roce 1993. V následujících letech byla aktivita Světla stezky už jen občasná a většina senderistů se stáhla do odlehlých hor nebo džunglí. Podobný jev se u hnutí FARC neobjevuje. Zakladatel FARC Manuel Marulanda Vélez byl sice až do své smrti roku 2008 předním velitelem hnutí, ale nevytvořil si kolem sebe silnější kult osobnosti. Po jeho smrti ho nahradil vrchní velitel Alfonso Cano, který pokračoval v odkazu a cílech Marulanda.⁹⁵

I přesto, že obě hnutí vznikla v odlehlých oblastech a jedním z jejich cílů bylo chránit místní chudé obyvatelstvo a zlepšit jeho ekonomické a sociální podmínky, tak centra jejich působení jsou značně rozdílná. Zakladatelé FARC Marulanda a Arenas sami pocházeli z rolnických rodin a byli tedy dobře seznámeni se situací místních. Ze začátku se FARC nesnažil a ani neměl podporu intelektuálů. Naproti tomu Světla stezka nebyla hnutím založeným na masové účasti rolníků. Její zakladatel a vůdce Guzmán byl profesorem filozofie na univerzitě, kde začal rozvíjet a šířit senderistickou ideologií. Světla stezka ale dobře využívala svých intelektuálních kapacit a snažila se zabývat problémy a ekonomickou a sociální situací obyvatel v místech, kde působila.

⁹⁵ FARC CONFIRMA MUERTE DE MARULANDA. *Crónica Digital*. [online]. 25. 5. 2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.cronicadigital.cl/2008/05/25/cronica-2008-p11977/>.

Základy obou guerillových hnutí byly založeny na kontrole pásu venkova v odlehlých oblastech. Přičemž se ale snažila rozšířit svoje myšlenky a ideje za hranice oblasti původního působení. Obě hnutí operovala v oblastech s nízkou přítomností a funkcí státu a státních institucí, což jim umožňovalo zpochybňovat legitimitu státu. Neschopnost ale i nezájem státu rozšířit působení státní správy a rozvíjet tyto chudé oblasti vytvářelo prostor pro vznik a úspěch guerillových hnutí. Mezi další důležité faktory lze zařadit i rasovou a etnickou diskriminaci nebo bídu a frustraci z nezdařených agrárních reforem.

5. 2. Programy a strategie

Obě guerillová hnutí změnila v druhé polovině 80. let svoji strategii. Cíle provedení hospodářské reformy a zlepšení sociální situace chudých lidí zůstaly stejné, rozdíl ale byly ve způsobech, kterými jich chtěly dosáhnout. Zatímco Světlá stezka ve svém *Všeobecném programu demokratické revoluce* z roku 1988 deklarovala cíl nastolit nový režim za pomoci všech možných prostředků, včetně násilí a zabíjení, FARC se vydal umírněnější cestou participace ve státní politice. Za tímto účelem vznikla v květnu roku 1985 legální politická strana Vlastenecká unie. Strategie působení skrze politickou stranu ale neměla dlouhého trvání a FARC se v 90. letech opět vrátil ke strategii ozbrojeného boje.

Obě hnutí využívala celou řadu násilných metod především v podobě únosů, vydírání, vraždění jak svých odpůrců a předních činitelů země, tak i civilního obyvatelstva. Obě dvě organizace prováděly sabotáže, bombové útoky, únosy letadel, ničily dopravní a energetickou infrastrukturu.

5. 3. Vztahy s oficiálními vládami

Kolumbie i Peru si prošly během ozbrojeného konfliktu masivním politickým násilím, poklesem ekonomiky a desintegrací státních institucí, což vytvářelo vládám potenciál pro různé řešení celého problému.⁹⁶

V 80. letech v Peru a v 90. letech v Kolumbii bylo možné sledovat v různé míře absenci a slabost centrální státní moci, zhoršení sociální situace v oblastech zasažených konfliktem a vyloučení chudých vrstev obyvatel z politické participace. Vlády obou zemí privatizovaly násilí skrze zaštiťování polovojenských útvarů, tzv. eskader smrti, které měly na svědomí násilí a mnoho obětí mezi civilním obyvatelstvem. Dalším společným fenoménem pro obě země bylo ničení jakýchkoliv důkazů o působení těchto útvarů.

Silný dogmatismus vedl Světlou stezku k nekompromisnímu násilí a bránil jí v jakémkoliv vyjednávání s centrální vládou. Sám Guzmán bral vyjednávání s vládou jako nepřijatelnou alternativu. Naproti tomu FARC se této možnosti nebránil a několikrát zasedl společně s vládou k jednacímu stolu.

Kolumbie se svou relativně dlouhou tradicí demokracie reagovala na útoky povstaleckých hnutí pomocí přijímání regulací a zákonů dovolujících například založení obranných organizací. Peru naopak zvolilo jiný způsob vypořádání se s guerillou. Peruánský prezident Alberto Fujimori provedl za své vlády reformu státní správy a ustavil státní instituce, které měly být schopné čelit povstaleckým organizacím. Snažil se také snížit možnost vzniku autonomních občanských sdružení. Jedním z jeho kroků bylo zvýšení rozpočtu armády. Armáda také dostala několik privilegií, jako byla možnost provést intervenci na univerzitní půdě nebo prohledávat domy bez povolení. Armáda rovněž začala masivně distribuovat zbraně mezi venkovany.⁹⁷ Na druhou stranu peruánský prezident také nabídl nenásilné alternativy, jako byla amnestie pro povstalce, kteří se dobrovolně vzdají, nebo zlepšení výcviku státních ozbrojených složek. Součástí jeho boje proti povstalcům a odpovědi na nestabilní situaci v zemi byl i jeho „autopuč“

⁹⁶ BURT, Jo-Marie.a Philip MAUCERI. *Politics in the Andes: identity, conflict, reform*. Pittsburgh, Pa.: University of Pittsburgh Press, 2004. 324 s. ISBN 0822958287. s. 146-163.

⁹⁷ STERN, Steve J. *Shining and other paths: war and society in Peru, 1980-1995*. Durham: Duke University Press, 1998. 552 s. ISBN 082232217X. s. 232-236

,⁹⁸ respektive rozpuštění Kongresu a pozastavení platnosti ústavy, které provedl v roce 1992.

Hlavními důvody neúspěšného boje centrálních vlád a jejich ozbrojených složek byly nekvalitní a neefektivní strategie aplikované proti povstalcům, ale i tamější špatná ekonomická situace. Vlády obou zemí neudělaly nic zásadního pro zlepšení ekonomické a sociální situace chudých obyvatel, což byl hlavní důvod vzniku FARC i Světlé stezky. Relativní úspěch Fujimoriho režimu v boji proti povstalcům v Peru byl především způsoben nastolením modelu efektivních vojenských a politických opatření, namířených právě proti aktivitám povstalců. Naproti tomu v Kolumbii nebyla doposud přijata efektivní strategie pro vojenské i politické potlačení FARC.

V důsledku výše uvedeného je v současné době občasná násilná aktivita Světlé stezky omezena na oblasti, kde jsou přímo přítomni její členové. Naproti tomu vliv FARC na dění v Kolumbii je markantnější. Je tomu tak i kvůli tomu, že se kolumbijská vláda snaží konflikt urovnat především mírovou cestou. Dosud se jí podařilo pouze uzavřít s FARC dohodu o spolupráci v boji proti obchodu s drogami. Otázka složení zbraní zůstává nadále otevřená. Což dokládají poslední bezvýsledná jednání probíhající od roku 2012. Obě strany nicméně deklarují snahu dosáhnout vzájemné dohody.

⁹⁸ Ve španělštině označované slovem *autogolpe*.

Závěr

Předložená práce byla napsána s cílem nalézt podobnosti a odlišnosti FARC a Světlé stezky. Je nutné podotknout, že v českém akademickém prostředí se mnoho autorů problematikou povstaleckých hnutí v Jižní Americe nezabývá. V práci proto autorka převážně čerpala z anglicky a španělsky psaných zdrojů věnujících se danému tématu či tématům souvisejícím.

Počátky obou hnutí se datují ke konci 60. let 20. století, načež jejich výraznější aktivita započala až na začátku 80. let. FARC i Světlá stezka vznikly v chudých a zanedbaných okrajových částech zemí. Rozdíl byl ale v konkrétním prostředí, kde hnutí vznikala. FARC byl založen v rolnické republice Kolumbie a zakládající členové pocházeli z rolnické vrstvy. Naopak myšlenky Světlé stezky byly formovány na akademické půdě univerzity San Christóbal, kde zakladatel hnutí Abimael Guzmán působil jako profesor filozofie. Další z odlišností mezi hnutími spočívá v jejich ideologickém pozadí. FARC vycházel především z myšlenek marxismu-leninismu. Naproti tomu Světlá stezka kladla větší důraz na maoismus.

Obě hnutí měla logicky velmi napjatý vztah s centrálními vládami. Cílem jejich ozbrojeného boje bylo totiž sesazení vládnoucích politiků a nastolení nového režimu a společenského uspořádání. Vláda tak byla jejich úhlavním nepřítelem. V případě Peru prakticky k žádné dohodě vedení Světlé stezky a vlády nedošlo. Celou situaci vyřešilo zatčení a uvěznění jejího vůdce Abimaela Guzmána. Nový vůdci Světlé stezky nedokázali navázat na Guzmánův odkaz a hnutí začalo pomalu ztrácet svůj vliv a stáhlo se do ústraní. V případě Kolumbie došlo pouze k dohodě vlády a FARC na jako zapojení do boje proti obchodu s drogami. Dosavadní výsledky mírových jednání FARC s kolumbijskou vládou odrážejí jeho nerealistický politický program. I přes deklarovanou snahu o uzavření dohody s vládou je patrná neochota hnutí přistoupit na kompromis.

Na způsobech vypořádání se s povstaleckými organizacemi se odráží politická historie daných zemí. Kolumbie s dlouhou tradicí demokracie se snažila situaci řešit legálními kroky prostřednictvím přijímání opatření a zákonů. Zásadním způsobem

snahy vlády o eliminaci guerilly se stalo vyjednávání o uzavření příměří. Pokusy o vyjednávání probíhají už od roku 1984, ale doposud nebylo dosaženo kompromisu. Vláda i FARC sice proklamují ochotu k uzavření míru, ale vzhledem k historii vyjednávání není možné určit, zdali se tomu tak stane v blízké budoucnosti. Hlavním cílem peruánského prezidenta Alberta Fujimoriho bylo zničení guerilly. K tomu využil také autoritativních kroků. Nastolením tvrdého modelu efektivních vojenských a politických opatření namířených proti aktivitám povstalců dosáhl brzy úspěchu. Zatčením a uvězněním „předsedy Gonzála“ Guzmána znatelně ochromil fungování Světlé stezky, která se stáhla do odlehlých oblastí země a útočí už jenom sporadicky.

Summary

The thesis deals with the formation and development of insurgent movements operating in Colombia and Peru. The main attention is given to the two most significant groups, namely The Revolutionary Armed Forces of Colombia (Revolutionary Armed Forces of Colombia; FARC) and The Shining Path (Sendero Luminoso; SL). The aim of this study is to find similarities and differences between guerrilla movements the FARC and the Shining Path. The emphasis is on the criteria of the establishment of organizations, program background, clashes with armed forces and official negotiations with the governments of the countries concerned. The basic method used is the analysis of historical data and information and their subsequent comparison.

It should be noted that in the Czech academy not many authors write about the issue of the rebel movements in South America. Devoted or related resources to the topic are mainly written in English or Spanish language.

To understand both guerrilla insurrections it is necessary to analyze a historical background from which both movements emerged. Both were born in the periphery, where people were suffering from tremendous poverty. The movements used a violent revolution as the only way how to transform their societies into communist states. Thus, the government was their mortal enemy. Striking poverty and bad living conditions were the most important factor for escalation of the violence. Both organizations are based on leftist ideology.

The main difference was in the environment of the movements origin. FARC was founded in peasant republic Marguetalia and founding members came from peasant layer. On the contrary, the idea of the Shining Path were formed on the campus of the University of San Christoval, where the movement founder Abimael Guzman worked as a professor of philosophy. Another of the differences between movements in their ideological background. FARC was based primarily on the ideas of Marxism-Leninism. In contrast, the Shining Path put the greater emphasis on Maoism ideas.

The history of the each country reflects the ways of dealing with the insurgent organizations. Colombia with a long tradition of democracy tried to resolve the situation through legal action by adoption of measures and laws. In the 80s began peace process between government and FARC, but so far have not reached a compromise. The government and the FARC both proclaim their willingness to make peace. The main objective of President Alberto Fujimori was to destroy the guerrillas by using authoritarian steps. By establishing a rigid model of effective military and political measures against the activities of insurgents soon achieved success. Arrest and imprisonment of leader Guzman noticeably paralyzed the functioning of the Shining Path. After that most of the members went into the mountains, where they are occasionally perform some action.

In the case of Colombia, there were only agreement the government and the FARC as the involvement in the fight against drug trafficking. The results so far FARC peace negotiations with the Colombian government reflect its unrealistic political program. Despite the declared efforts to conclude an agreement with the government, FARC are not willing to compromise.

Zdroje

Prameny

- COMISIÓN DE LA VERDAD Y RECONCILIACIÓN. *Final Report*. Perú, 2003.
Dostupné z: <http://www.cverdad.org.pe/ingles/ifinal/conclusiones.php>.
- COMITÉ CENTRAL PARTIDO COMUNISTA DEL PERÚ. *Documentos Fundamentals*. Perú, 1988 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.solrojo.org/pcp_doc/pcp_gd88.htm.
- FARC-EP. *Programa agrario de los guerrilleros*. 1964. Dostupné na: <https://resistencia-colombia.org/farc-ep/documentos/157-programa-agrario-de-los-guerrilleros-de-las-farc-ep>.

Literatura

- BETHELL, Leslie. *Latin America: economy and society since 1930*. New York, NY, USA: Cambridge University Press, 1998. ISBN 0521595711.
- BURT, Jo-Marie a Philip MAUCERI. *Politics in the Andes: identity, conflict, reform*. Pittsburgh, Pa.: University of Pittsburgh Press, 2004. 324 s. ISBN 0822958287.
- CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *Guide to the Analysis of Insurgency*. Washington D.C.: Central Intelligence Agency: 1980 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.fas.org/irp/cia/product/insurgency.pdf>.
- CURREA LUGO, Víctor de. *Poder y guerrillas en América Latina: una mirada a la historia del guerrillero de a pie*. Málaga: Sepha, 2007. ISBN 9788496764170.
- DRULÁK, Petr et al. *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál, 2008, 256 s. ISBN 978-807-3673-857.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra et al. *Komparace politických systémů: Základní modely demokratických systémů*. Praha: Oeconomica, 2008, 255 s. ISBN 978-80-245-1357-7.
- EICHLER, Jan. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, 352 s. ISBN 978-80-246-1317-8.

- GORRITI ELLENBOGEN, Gustavo. *Sendero: historia de la guerra milenaria en el Perú*. Lima: Editorial Apoyo. ISBN neuvedeno.
- GUTIÉRREZ SANÍN, Francisco et al. *Nuestra guerra sin nombre: transformaciones del conflicto en Colombia*. Bogotá: Norma, 2006. ISBN 9580490570.
- HEIBERG, Marianne., Brendan. O'LEARY a John. TIRMAN. *Terror, insurgency, and the state: ending protracted conflicts*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2007. ISBN 0812239741.
- JANKE, Peter a Richard SIM. *Guerrilla and terrorist organisations: a world directory and bibliography*. Brighton, Sussex: Harvester Press, 1983. ISBN 0710800134.
- JONES, Adam. Parainstitutional Violence in Latin America. *Latin American Politics & Society* [online]. 2004,46(4), 127-148 [cit. 2016-05-12]. ISSN 15482456. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1353/lap.2004.0050>.
- KINGSLEY, Maria. Ungoverned space? Examining the FARC's interactions with local populations in Northern Ecuador. *Small Wars & Insurgencies* [online]. 2014, 25(5-6), 1017-1038 [cit. 2016-05-12]. ISSN 09592318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2014.945677>
- MANWARING, M. G. Peru's Sendero Luminoso: The Shining Path Beckons. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 1995, 541(1), 157-166 [cit. 2016-05-12]. ISSN 00027162. Dostupné z: <http://ann.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0002716295541001011>.
- MERARI, Ariel. Terrorism as a strategy of insurgency. *Terrorism and Political Violence* [online]. 1993, 5(4), 213-251 [cit. 2016-05-12]. ISSN 09546553. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09546559308427227>.
- NOVÁK, Miroslav et al. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011, 784 s. ISBN 978-807-4190-520.
- OCHRANA, František. *Metodologie vědy*. Praha: Karolinum, 2010, 156 s. ISBN 978-80-246-1609-4.
- OSPINA, Carlos a Thomas A. MARKS. Colombia: Changing strategy amidst the struggle. *Small Wars & Insurgencies* [online]. 2014, 25(2), 354-371 [cit. 2016-05-12]. ISSN 09592318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2014.903641>.
- PALMER, David Scott. *The Shining Path of Peru*. New York: St. Martin's Press, 1994. ISBN 031210619X.

- PARDO RUEDA, Rafael. *El siglo pasado*. Bogotá: Cerec, 2001, 590 s. ISBN 9588101069.
- PEČÍŇKA, Pavel. *Od Guevary k zapatistům: přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. Brno: Doplněk, 1998. ISBN 8085765969.
- PIZARRO LEONGÓMEZ, Eduardo. *Las Farc (1949-2011): de guerrilla campesina a máquina de guerra*. Bogotá: Grupo Editorial Norma, 2011. ISBN 9584536419.
- PUNCH, Keith F. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, 2008, 232 s. ISBN 978-80-7367-468-7.
- RENEWICK, Danielle. FARC, ELN: Colombia's Left-Wing Guerrillas. In: *Council on Foreign Relations* [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/colombia/farc-eln-colombias-left-wing-guerrillas/p9272>.
- ROSS, Jeffrey Ian. *Political terrorism: an interdisciplinary approach*. New York: Peter Lang, 2006, 287 s. ISBN 0820480509.
- SCHMITT, Carl. *The Theory of the Partisan. A Commentary/Remark on the Concept of the Political* [online]. Michigan: Michigan State University Press, 2004 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://users.clas.ufl.edu/burt/spaceshotsairheads/carlschmitttheoryofthepartisan.pdf>.
- SOLAÚN Mauricio. U.S. Interventions in Latin America: „Plan Colombia“. 2002 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/30/SolaunOP.pdf>.
- SOULEIMANOV, Emil et al. *Terorismus: válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 400 s. ISBN 8086861767.
- SPRINGEROVÁ, Pavlína. Porušování lidských práv v Peru: guerillový a státní teror. *KIAS papers*. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno.
- SPRINGEROVÁ, Pavlína; ŠPIČANOVÁ, Lenka. Peruánská guerillová hnutí. Ideové kořeny a vývoj od 60. let 20. století do současnosti. 2006. In: *KIAS Papers*. Hradec Králové, Kabinet iberoamerických studií. Nestránkováno. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS001.pdf>.
- STERN, Steve J. *Shining and other paths: war and society in Peru, 1980-1995*. Durham: Duke University Press, 1998. 552 s. ISBN 082232217X.
- TAYLOR, Lewis. Counter-insurgency strategy, the PCP-Sendero Luminoso and the civil war in Peru, 1980-1996. *Bulletin of Latin American Research* [online].

- 1998, 17(1), 35-58 [cit. 2016-05-12]. ISSN 02613050. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1470-9856.1998.tb00178.x>.
- WICKHAM-CROWLEY, Timothy P. The rise (and sometimes fall) of guerrilla governments in Latin America. *Sociological Forum* [online]. 1987, 2(3), 473-499 [cit. 2016-05-12]. ISSN 08848971. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1007/BF01106622>.
- WICKHAM-CROWLEY, Timothy P. *Guerrillas and Revolution in Latin America. A Comparative Study of Insurgents and Regimes since 1956*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1992. 424 s. ISBN 0691023360.
- ZAPATA VELASCO, Antonio et al. *Historia y cultura de Ayacucho*. Lima: IEP, Instituto de Estudios Peruanos, 2008, 292 s. Miscelánea del Instituto de Estudios Peruanos, núm 11. ISBN 9972511855.

Elektronické zdroje

- BBC. Colombia-Farc peace talks delayed over 'differences'. *BBC News* [online]. 24.3.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-latin-america-35888464>.
- FARC CONFIRMA MUERTE DE MARULANDA. *Crónica Digital*. [online]. 25.5.2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.cronicadigital.cl/2008/05/25/cronica-2008-p11977/>.
- MESA DE CONVERSACIONES. *Comunicado Conjunto*. La Habana, 2013 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.mesadeconversaciones.com.co/comunicados/comunicado-conjunto-la-habana-noviembre-6-de-2013?ver=es>.
- REUTERS. Colombian government, rebels move closer to peace deal. *Reuters* [online]. 16. 5. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/05/16/us-colombia-rebels-idUSBREA4F0CE20140516>.
- Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC). *National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism* [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.start.umd.edu/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=96.

United Self-Defense Forces of Colombia. *National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism* [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.start.umd.edu/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=126.

WIKIMEDIA. *Wikimedia Commons* [online]. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page.

Seznam příloh

<i>Číslo</i>	<i>Strana</i>	<i>Název</i>	<i>Druh</i>	<i>Zdroj</i>
1.	49	Politická mapa Kolumbie	mapa	<i>Wikimedia Commons</i> [online]
2.	50	Politická mapa Peru	mapa	<i>Wikimedia Commons</i> [online]

Přílohy

Příloha č. 1: Politická mapa Kolumbie

Příloha č. 2: Politická mapa Peru

Seznam zkratek

AUC	Spojená sebeobrana Kolumbie (<i>Autodefensas Unidas de Colombia</i>)
CIA	Ústřední zpravodajská služba (Spojené státy americké) (<i>Central Intelligence Agency</i>)
CRF	Komando Rodriga Franca (<i>Comando Rodrigo Franco</i>)
ELN	Národní osvobozenecká armáda (<i>Ejército de Liberación Nacional</i>)
EPL	Lidová osvobozenecká armáda (<i>Ejército Popular de Liberación</i>)
FARC	Revoluční ozbrojené hnutí Kolumbie (<i>Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia</i>)
FARC-EP	Revoluční ozbrojené hnutí Kolumbie – Lidové armády (<i>Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo</i>)
M-19	Hnutí 19. dubna (<i>Movimiento 19 de Abril</i>)
MIR	Hnutí revoluční levice (<i>Movimiento de Izquierda Revolucionaria</i>)
MRTA	Revoluční hnutí Tupac Amaru (<i>Movimiento Revolucionario Túpac Amaru</i>)
PCC	Komunistická strana Kolumbie (<i>Partido Comunista Colombiano</i>)
PCP	Komunistická strana Peru (<i>Partido Comunista Peruano</i>)
PCP-BR	Komunistická strana Peru – Rudý Prapor (<i>Partido Comunista Peruano – Bandera Roja</i>)
SIN	Národní zpravodajská služba (<i>Servicio de Inteligencia Nacional</i>)
SL	Světlá stezka (<i>Sendero Luminoso</i>)
UP	Vlastenecká unie (<i>Unión Patriótica</i>)